

Tamarisksanger (*Luscinola melanopogon*)* truffet første gang i Danmark, Amager maj 1963

Af

STEEN CHRISTENSEN

(With a Summary in English: First Record of Moustached Warbler (*Luscinola melanopogon*)
in Denmark, Amager May 1963.)

Under en tur til det sydvestlige Amager, nærmere betegnet Kongelunden, havde jeg i selskab med følgende ornitologer: TIM ANDERSEN, E. BRANDT, BJØRN CHRISTENSEN, H. P. JENSEN, BENT B. PEDERSEN og V. VALENTINUSSEN, den 10. maj 1963 lejlighed til at iagttage en ved første øjekast ubestemmelig fugl. På grundlag af vore optegnelser er vi, efter at have gennemgået litteratur, samt beset de skind, der findes af den pågældende art på Zoologisk Museum i København, blevet overbevist om, at det drejede sig om en Tamarisksanger (*Luscinola melanopogon* (TEM-MINCK)), en gæst fra Middelhavslandene.

Da arten ikke tidligere er påvist i Danmark, og da den i Europa, foruden yngleområderne i Sydeuropa, kun er truffet i Sydengland, hvor den har ynglet, må det være af interesse at omtale vor iagttagelse mere indgående.

Det var under en fugleoptælling i Kongelundens sydvestlige del om morgenen, vi blev opmærksomme på fuglen. Fra et fugtigt område bevokset med brændenælder iblandet hindbærplanter og små selvsåede graner hørtes en sang fra en fugl, vi alle identificerede som en Rørsanger (*Acrocephalus scirpaceus*). Vi havde dog næppe fået øje på den, før vi var klar over, at fuglen foran os ikke var en Rørsanger.

I de næste fire timer studerede vi fuglen i kikkert, mens vi gjorde optegnelser og

kontrollerede disse på fuglen. Det sidste, vi så til den, var, at den forsvandt tavs ud i rørene, der voksede langs bredden af en nærliggende dam.

Under sangen, som den altid fremførte fra lav højde, oftest lige over jorden, sad den altid godt skjult, og vi måtte udvise stor forsigtighed, når vi nærmede os fuglen. Følte den sig forstyrret midt i sin ivrige sang, tav den og forsvandt ganske stille lavt hen over jorden. Nogle få minutter senere kunne vi da høre fuglen synge fra en helt anden kant, end vi havde ventet.

Senere på dagen, efter at fuglen var forsvundet, havde vi rig lejlighed til at sammenligne vor fugl med flere Sivsangere (*Acrocephalus schoenobaenus*), der holdt til ved nogle nærliggende strandenge. Ved at se på dem måtte vi erkende vor fugls lighed med disse.

Vore optegnelser på stedet var følgende:

Fuglens opførsel og bevægelser var ikke ganske som Siv- og Rørsangerens. Flere gange lykkedes det os at iagttage fuglen under dens sang, oftest lige over jorden mellem hindbær og brændenælder, siddende på grenværk fra fældede træer, hvor den ivrigt syngende hoppede rundt på plantestænglerne eller på de grene, der lå i skovbunden. Under sangen var det karakteristisk, at fuglens hale holdtes skråt opad, oftest i små ryk, akkurat som man ofte ser det hos en Solsort (*Turdus merula*), der lige har sat sig efter en flyvetur. Et par gange under vore talrige forsøg på at nærme os fuglen fløj den op i mindre, nærtstående graner eller, hvad der især var tilfældet, i birketræer. En gang satte den sig på et birketræs stamme med hovedet nedad

og udad og halen let hævet. I denne stilling lignede den ganske en Spætmejsje (*Sitta europaea*). Flugten fra træet bestod af et skråt hurtigt styrt ned i skovbunden. Herved foregik flugten fra busk til busk ganske lavt over jorden.

Fjerdragten lignede Sivsangerens en del. Panden, issen og det øverste af nakken var stribet mørkt brunt. Fra næbbet, hen over øjet og til et stykke bag om dette, sås en bred helt hvid øjenbrynsstribe, som var bredest bagtil, hvor den standsede brat, lige og velmarkeret. Kindfjerene og øredækfjerene var brungrå, lidt lysere end hovedets overside, og kontrasterede tydeligt mod den renhvide øjenbrynsstribe. Ryggen var lyst rødbrun med rækker af svagt tegnede længdestriber. Overgumpen var varmt rødbrun, hvilket bl.a. tydeligt sås, når fuglen fløj op. Halens farve var en smule mørkere varmt brun, ensfarvet i hele halens længde. Vingedækfjerene og de inderste armsvingfjer var som ryggen lyst rødbrune. De yderste armsvingfjer, de, der mødes med håndsvingfjerene, var derimod lyst gulbrune, med jævn overgang i farverne fra de indre armsvingfjer, men med skarpere kontrast mod de sortagtige håndsvingfjer. Derved fremkom et lyst parti i hver vinge, lidt større i den ene vinge, en detalje, man ofte ser på mange Sivsangere. Feltet var bredest mod vingebøjningen og tilspidset mod vingespidsen. Struben og brystet var hvidligt, bugen en anelse mere smudsighvid. Kroppens sider, flankerne, var varmt gulbrune, en farve, der bredte sig ud på undergumpen, mens selve underhalen var hvidlig med mørkere hale-spids. Benene syntes mørkebrune, næbbet brunligt og øjet mørkt. Svælget, som sås en gang, var blegt rødult.

Sangen, som vi hørte adskillige gange, var vedvarende og med en Rørsangers langsomme, trevne tempo samt dennes svage sangstyrke. De enklere dele af sangen bestod for størstedelens vedkommende af snerrende og hæse temaer gentaget som Rørsanger på sangdrosselmaner. Ind imellem blandede den nogle svage fløjende lyde, sandsynligvis lydefterligninger af andre fuglearter. Af og til hørtes en svagt trillende klukserie, der i vore øren ikke lød særlig karakteristisk. Om det har været de hedelærkelignende fløjteserier, der står nævnt i flere håndbøger, ved jeg ikke. Disse skulle efter forlydender være sangens begyndelse, så det er muligt, at vi ikke er blevet opmærksomme på fuglens sang før efter dette temas ophør. Endvidere skal det nævnes, at sangen var ret svag, og det kunne derfor være vanskeligt at opfange detaljer udover de snerrende dele af sangen. Vor fugls sang mindede som før nævnt ganske om en Rørsangers og har muligvis kun haft lidt flere lydefterligninger. Sivsangerens sang, som vi alle er bekendt med, er noget hurtigere, ikke med de trevne langsomme gentagne temaer, der findes hos Rør- og Tamarisk-

sanger. Desuden indeholder Sivsangerens sang langt flere lydefterligninger, hvilket er meget karakteristisk for den. Endvidere har den for vane at foretage sangflugt, noget der ikke sås hos Tamarisksangeren.

Tamarisksangerens advarselsstemme hørtes en gang, da vi overraskede den på nært hold. Det var et snerrende »drrii«, for os at høre lig Rør- og Sivsangerens lignende stemme.

I tiden efter iagttagelsen af Tamarisksangeren har jeg nøje gennemgået adskillige Sivsangere i felten, både for at sammenligne deres kendetegn med Tamarisksangerens og for at konstatere, hvor store variationer deres kendetegn frembød. Følgende betragtninger gør det til min overbevisning, at det nærmest er umuligt med sikkerhed at skelne de to arter i felten på udseendet alene. På nogle Sivsangere var hovedets overside helt sort for pandens og issens vedkommende. En del havde hovedets overside fint stribet i gråbrunt. Ryggens farve varierede kun lidt fra fugl til fugl i en lysere eller mørkere gråbrun farve, og striberne på ryggen var ofte meget utydelige. Vingefjerenes farve var det, der på fuglene varierede mest. På nogle Sivsangere var de inderste armsvingfjer næsten sorte, mens de yderste var gulbrune, kontrasterende mod de sortagtige håndsvingfjer. Derved fremkom, som på vor fugl, et gulbrunt felt i hver vinge af varierende størrelse. De fleste andre havde brungrå armsvingfjer og mørkere sortagtige håndsvingfjer. En tredje variation sås også. Den lignede den første, men havde brungrå i stedet for sorte indre armsvingfjer.

På følgende punkter afveg alle Sivsangere fra Tamarisksangeren. Øjenbrynsriben på alle Sivsangere var i hele dens længde omtrent lige bred, og tilspidset hvor den løb ud i nakken. Af farve var den smudsighvid eller gulhvid. Tamarisksangerens øjenbrynsstribe var længere og tydeligt bredere bag øjet. I nakken standsede den, hvor den var bredest, lige afskåret og velmarkeret. Af farve var den renhvid. På de iagttagne Sivsangere blev

farven på halens overside tydeligt mørkere ud mod spidsen, mens vor fugls halefarve på oversiden var ensfarvet varmt brun i hele dens længde. Hos nogle Sivsangere var kropssiderne tydeligt lyst gulbrune, men var dog noget udflydende ind mod bugen, mens andre fugle kun havde svagt farvede flanker. Tamarisksangerens kropssider var gulbrune, velafgrænsede og ikke udflydende som hos Sivsangerne.

Om nogle af de ovennævnte karakterer kan benyttes i felten som kendetegn, ved jeg ikke, da min viden om Tamarisksangerens variationer er umådelig ringe, men det blev da også sangen, der, på trods af vor fugls afvigende udseende, blev afgørende for bestemmelsen.

Ved gennemgang af litteratur fandt vi flere gode beskrivelser af arten. Beskrivelser af skind (WILLIAMSON 1960) stemte med vore optegnelser, dog var vor fugls ryg- og vingefarve lidt lysere, muligvis som følge af en slidt fjerdragt. Yderligere har vi undersøgt skind af Tamarisksanger i Zoologisk Museums samling, der desværre kun på daværende tidspunkt indeholdt 2 eksemplarer af arten. Disse skind stemte ligeledes med vore optegnelser. Dog var rygfarven på disse skind, i lighed med beskrivelserne af skind, mørkere rødbrun end på vor fugl, og vor fugls længdestriber på ryggen var ikke så tydelige og sorte som de skindlagte fugles. Et fotografi af arten

WILLIAMSON's "Identification for Rin-

gers" (1960) har yderligere overbevist os om vor bestemmelses rigtighed.

Der forekommer i Østasien lignende arter, der ikke er påvist i Europa, men som måske kunne komme i betragtning ved vor fugls bestemmelse. Gennemgang af litteratur (WILLIAMSON (1960)) viste, at disse arter kunne udelukkes.

Tamarisksanger (*L. m. melanopogon*) er udbredt i de sydeuropæiske Middelhavslande mod øst til Østrig, Ungarn og Rumænien. Overvintringsområdet strækker sig fra Middelhavet gennem Lilleasien til Palæstina. Fra de Kirgisiske Stepper og mod øst til Turkestan og Tadzjikistan og mod syd til Syd-Iran yngler en anden race af arten (*L. m. mimica* MADARASZ), som overvintrer fra Irak mod øst til Nordvest-Indien (WILLIAMSON 1960).

Tamarisksangerens forekomst i Danmark skyldes vel et stærkt forlænget forårstræk, der er sket i en periode, hvor flere andre mere eller mindre usædvanlige sydlige og østlige fuglearter forekom i det østlige Danmark. En varmebølge har sandsynligvis sat en stærk trækbølge i gang over Sydeuropa mod nord og nordøst, og som følge af de konstante østlige og sydøstlige vinde, der herskede i den periode over Nordeuropa, er fuglen nået Skandinavien og er her blevet bremset, sikkert ret pludseligt af den forholdsvis kolde front, der lå hen over vort land i maj måneds første halvdel.

SUMMARY IN ENGLISH

First Record of Moustached Warbler (Luscinola melanopogon) in Denmark, Amager, May 1963.

On May 10th 1963 a Moustached Warbler was seen in Kongelunden, Amager. This species has never before been recorded from Denmark.

The bird was observed in a moist area, where it stayed in low vegetation of spruce and birch. It was observed for four hours. Its song was heard several times; it resembled the song of the Reed Warbler (*Acrocephalus scirpaceus*).

Its plumage was very much like that of the Sedge Warbler (*Acrocephalus schoenobaenus*). The bird

had a pure white and well marked eye stripe, gradually broadening caudally and terminating sharply in nape, in which feature it differs from the Sedge Warbler. The upper part of the tail of the Moustached Warbler was uniform, whereas the tail of the Sedge Warbler is darker towards the tip. Further, the Moustached Warbler had more well marked yellow-brown flanks. The pale red-brown back with faint dark stripes, however, much resembled that of a Sedge Warbler.

LITTERATUR

HOLLOM, P. A. D., 1960: The Popular Handbook of Rarer British Birds. – London.

PETERSON, ROGER et al., 1960: Europas Fugle. – København.

WILLIAMSON, KENNETH, 1960: Identification for Ringers. 1. The genera *Locustella*, *Luscinola*, *Acrocephalus* and *Hippolais*. – Oxford.

Manuskriptet modtaget 3. dec. 1964.

Forfatterens adresse: STEEN CHRISTENSEN, Syvens Alle 4^a, tv.

København S.

Iagttagelser fra en rejse til Grønland, sommeren 1958

Af

JAN DYCK

(With a Summary in English: Observations on Birds Made During a Journey to Greenland, Summer 1958.)

Nedenstående er nogle af de mere interessante iagttagelser, der blev gjort under en rejse til Grønland i sommeren 1958. Der er iagttagelser dels fra skibsrejserne til og fra Grønland, dels fra opholdet i den sydvestlige del af Grønland.

SULE (*Morus bassanus*)

2 ad. sås 6. juni i Julianehåbbugten, ca. 100 km fra land, lige uden for pakisen, der dækkede det meste af bugten. Fuglene fløj mod sydøst under fouragering.

Ifølge SALOMONSEN & HØRRING (1941) er arten truffet 4 gange tidligere i Grønland, deraf de 3 gange i den sydvestlige del. I de aller seneste år er den dog ifølge mundtlig meddelelse af F. SALOMONSEN blevet almindeligere, idet der er skudt og iagttaget adskillige.

STOR PRÆSTEKRAVE (*Charadrius hiaticula*)

Ynglede både ved Igaliko og Narssaq i Julianehåb Distrikt. Ved Igaliko konstateredes ved et besøg 20. juli ca. 5 par; én flyvefærdig unge sås. Ved Narssaq ynglede der et par ved en elvmunding. Parret havde 4 små unger 23. juli; 2 af ungerne ringmærkedes.

Stor Præstekrave angives af SALOMONSEN (1950) at være en sjælden og tilfældig ynglefugl i Vestgrønlands lavarktiske del, og der angives ingen ynglefund fra Julianehåb Distrikt.

SANDLØBER (*Crocethia alba*)

9. september sås 8–9 ungfugle på stranden ved Narsassuaq i bunden af Skovfjorden. SALOMONSEN (1950) angiver, at den ikke tidligere er iagttaget i Sydgrønland, men der skal dog findes adskillige skind fra Julianehåb Distrikt.

ISLANDSK RYLE (*Calidris canutus*)

Sammen med Sandløberne og endvidere i selskab med 1 Stenvender (*Arenaria interpres*) og 5 Store Præstekraver sås 4 Islandske Ryler (juv.).

LILLE KJOVE (*Stercorarius longicaudus*)

På udrejsen over Nordatlanten i slutningen af maj sås jævnligt både Alm. Kjove (*Stercorarius parasiticus*), Mellemkjove (*Stercorarius pomarinus*) og Lille Kjove på træk mod N-NØ. Bemærkelsesværdigt var trækket af Lille Kjove, idet der 26. maj i løbet af dagen på ca. 60° N og 18° V sås 28 fugle, der alle trak mod NØ, 1–3 stk. sammen, 5–20 m over vandoverfladen. Den pågældende dag var det stille og letskyet vejr. Det har formodentlig været fugle på vej til ynglepladser i Nordeuropa eller på øerne nord herfor. 6. juni sås 3 stk. trække mod NV langs kanten af pakisen i Julianehåbbugten, ca. 100 km fra land. SALOMONSEN (1950) angiver, at arten meget sjældent ses på træk i Sydgrønland.

SØLVMÅGE (*Larus argentatus*)

5. juni sås en adult fugl i Ivigtut Havn, hvor den fiskede efter angmasætter (*Mallotus villosus*) sammen med Hvidvingede Måger (*Larus glaucoideus*)